

Sant Josepmaria, en Déu i amb nosaltres

La relació amb un sant i amb un carisma és una conversa misteriosa amb una cosa viva. Com escoltar el que han de dir al nostre món en moments diferents de la història?

13/08/2025

Aquell dia, sant Josepmaria feia 72 anys. Era el 9 de gener del 1974 i, a la sala d'estar que dona a la Viale Bruno Buozzi, s'havia reunit amb ell un grup de persones de l'Opus Dei per tenir una estona de conversa

familiar. Els presents no ho sabien, però es tractava del penúltim aniversari que passaria en aquesta terra. L'alegria del festeig flotava en l'aire i, per la intimitat especial del moment, hi havia expectació per aquella tertúlia. Sant Josepmaria va començar dient: «No he volgut preparar res abans de venir a parlar amb vosaltres... Prefereixo no preparar res —va insistir mentre seia—, tot i que de vegades teniu poca habilitat per estirar-me la llengua».^[1]

Ja han passat més de vint anys des que festegem el centenari del naixement de sant Josepmaria. Fa poc va ser el centenari de la seva ordenació sacerdotal. I, amb això, podríem dir que entrem en la recta final per recordar els cent anys de la fundació de l'Opus Dei. El temps transcorre, en cent anys passen moltes coses, el món canvia. La comunicació, el transport, l'entreteniment, la medicina,

l'educació, i tantes altres coses dels nostres dies serien impensables a inicis del segle xx. «En cent anys, la societat i l'Església han evolucionat molt, i l'Opus Dei també, ja que és part d'aquestes —assenyalava el prelat de l'Opus Dei en una entrevista. No som indiferents a fenòmens com la globalització, la conquesta femenina de l'espai públic, les noves dinàmiques professionals i familiars, etc.». ^[2]

En aquest context d'aniversaris i de canvis, és lògic preguntar-nos amb les seves paraules, com podem *estirar la llengua* a sant Josepmaria en cada moment històric? Si «els sants que ja han arribat a la presència de Déu mantenen amb nosaltres lligams d'amor i comunió», ^[3] com podem escoltar avui el fundador de l'Opus Dei en un món tan diferent d'aquell que li va tocar viure?

Una vida que no es queda en el passat

La primera audiència del beat Àlvar del Portillo, el successor de sant Josepmaria, amb sant Pau VI, va tenir lloc el 5 de març del 1976, tot just dos anys després d'aquella tertúlia que s'ha esmentat abans. El Romà Pontífex va parlar breument sobre el fundador de l'Opus Dei, especialment sobre la seva resposta generosa als carismes rebuts per Déu, fins que va aconsellar: «Sempre que hàgiu de resoldre un assumpte, poseu-vos en presència de Déu, i pregunteu-vos: en aquesta situació, què faria el meu fundador?». ^[4] Posteriorment, la conversa va continuar girant al voltant d'algunes anècdotes sobre la vida de sant Josepmaria, davant de la qual cosa sant Pau VI finalment va preguntar: «Ho heu escrit tot això?». «Sí, Sant Pare —va respondre el beat Àlvar—; i no només està escrit, sinó que s'ha recollit en pel·lícules». I el

Papa va afirmar: «Això és un tresor, no només per a l'Opus Dei, sinó per a tota l'Església».^[5]

Gràcies al treball de moltes persones, disposem de fonts abundants perquè qui hi estigui interessat pugui conèixer profundament la vida del fundador de l'Opus Dei. A més, fa més de vint anys va néixer l'Institut Històric sant Josepmaria Escrivà de Balaguer, que promou la investigació entorn de la seva vida, i que està duent a terme l'edició i la publicació de les seves obres completes.

Tanmateix, n'hi ha prou amb conèixer a fons la vida de sant Josepmaria per ser contemporanis seus? N'hi ha prou amb portar la seva predicació fins als nostres dies, en àudio i en vídeo, perquè visqui en el nostre temps? Pot passar que en preguntar-nos «què faria en aquest assumpte», no sapiguem trobar-hi una resposta?

En aprofundir en aquests interrogants, ens podem trobar alguns reptes. Certament, hi ha la possibilitat de veure la vida de sant Josepmaria com quelcom que pertany només al passat, un passat cada vegada més llunyà a mesura que passen els anys, que ja són un centenar. Hi ha el perill de pensar que, certament, es podrien entreveure uns quants punts de contacte amb el present, o lleugeres semblances amb el món en què vivim; que es podria intentar trobar aplicacions puntuals per als nostres dies, cada vegada menys nombroses... però sense que el més essencial de la seva vida ens fos contemporani. De fet, de vegades pot passar que algunes persones trobin difícil fins i tot entendre paraules, expressions o actituds que requereixen un aclariment, una nota explicativa que les contextualitzi.

També hi ha un altre perill, habitual quan es tracta d'una figura històrica, que és el de prendre una part pel tot. Com que hi ha tant de material, no és estrany que es puguin retallar paraules que diguin aparentment una cosa i la contrària; o que d'un fragment es faci sorgir una idea estereotipada, reduccionista, del pensament de qui ho va dir; o que es doni la mateixa importància a paraules o escrits que no la tenen, com poden ser unes paraules informals davant d'un document de formació. El mateix pot passar amb decisions o indicacions que responien a un context històric concret i que, tot i que mantenen l'esperit que les van motivar, no siguin necessàriament aplicables a totes les èpoques.

El mateix fundador de l'Opus Dei era conscient d'aquests perills. Ell mateix, parlant sobre la història d'aquest carisma que Déu ha volgut

per al nostre món, deia: «El Senyor ha tirat endavant l'Obra, tot i que disposa d'instruments tan dolents com jo. Però de vegades, em ve al cor la pena de pensar que es pot agafar tot això —no els passarà, sens dubte, als germans vostres més antics— i veure-ho, sí, amb afecte i amb entusiasme, però igual que es contempla una troballa arqueològica, una peça antiga. Espero que s'adonin que allò és un riu de llàgrimes, un munt de sang, i d'oració i de sacrifici».^[6] I això últim es pot aplicar a tot moment històric: l'Opus Dei està cridat a ser un riu de vida que sorgeix de Déu i que sempre es dirigeix cap al futur.

En aquest sentit, cal una relació prudent amb la vida i amb tots els ensenyaments de sant Josepmaria per poder viure del seu esperit sense quedar atrapats en alguna petita perplexitat. A més, com és lògic, no n'hi ha prou amb només un esforç de

contextualització perquè cada generació se senti interpel·lada pel missatge de sant Josepmaria; alimentar-se avui de la seva vida no és només un esforç d'explicació històrica. La relació amb un sant i amb un carisma és la relació misteriosa amb una cosa viva.

El riu de la vida que ve de Crist

Però, com poden unes paraules del passat, d'un context històric diferent, estar sempre vigents? Com pot l'Esperit Sant continuar parlant a cada generació a partir dels ensenyaments d'un fundador o d'un sant? Fa un parell d'anys, el Papa Francesc proposava a l'Església meditar sobre la figura de sant Francesc de Sales, en el quart centenari de la seva mort, perquè és una vida «que se'ns lliura novament a cadascú».^[7] El mateix va fer sant Joan Pau II quan va presentar «com a do de Déu al nostre temps, la vida i el

testimoni de sor Faustina Kowalska».

^[8] Santa Teresa Benedicta de la Creu va rebre una il·luminació important de Déu quan va llegir santa Teresa de Jesús; a sant Agustí li va passar el mateix quan va entrar en contacte amb la vida de sant Antoni, i a un sant Ignasi de Loyola convalescent li van impressionar de manera especial les figures de sant Francesc i de sant Domènec. Hi ha alguna cosa de la vida dels qui ja estan en presència de Déu, com passa amb sant Josepmaria, que les impulsa a interpel·lar en qualsevol època.

Jesús sempre va ensenyar que el nostre Déu és un Déu de vius; que, d'alguna manera, les seves paraules sempre porten novetat. Podem recordar l'escena d'aquells saduceus que volien provar Jesús amb una historieta sobre matrimonis, descendències i relacions després de la mort, a la qual Jesús els respon: «Aneu molt equivocats. Déu no és

Déu de morts, sinó de vius» (Cf. *Mc* 12, 27). De manera similar a aquell cas enrevessat, la resurrecció de Crist és la clau per a l'assumpte que estem considerant. Descobrir la manera en què Déu actua al llarg de la història és fonamental per comprendre què significa que sant Josepmaria sigui contemporani nostre, que la seva vida formi part de la història viva de l'Església, en el passat, en el present i en el futur. Com afirma Joseph Ratzinger, «en la paraula passada — en l'obra que ens ha llegat sant Josepmaria, podem pensar nosaltres — es pot percebre la pregunta sobre el seu avui; en la paraula humana ressona quelcom més gran».^[9] Amb l'ajuda de l'Esperit Sant, l'Església aprèn a trobar, a partir de les fonts de la Revelació, respostes a situacions sempre noves. D'una manera anàloga, també amb l'assistència de l'Esperit Sant, un carisma pot il·luminar les situacions sempre noves en què es troba.

Quan un carisma de l'Església està en contacte amb la història, amb les persones de carn i ossos, amb les seves inquietuds i il·lusions, es fa realitat el que Jesús assenyala sobre aquesta persona que finalment descobreix la lògica del Regne del Cel, perquè «treu del seu tresor coses noves i coses velles» (*Mt 13, 52*).

Aquest és un procés en què serà valuós no oblidar unes paraules del mateix sant Josepmaria: haurem d'obrar sempre «tenint en compte que el canvi de les circumstàncies històriques —amb les modificacions que introdueix en la configuració de la societat— pot fer que el que va ser just i bo en un moment donat, deixi de ser-ho. Per això en vosaltres ha de ser incessant aquesta crítica constructiva, que fa impossible l'acció paralitzant i desastrosa de la inèrcia».^[10]_____

En compartir ja la plenitud de la vida en Crist, sant Josepmaria no està

distant cent anys, sinó que és present entre nosaltres i ens continua transmetent, de diferents maneres, l'esperit que Déu li va confiar, perquè persones de tots els temps, inspirant-se en aquesta llum, il·luminin la seva pròpia situació històrica. En aquest sentit, una responsabilitat en aquesta tasca serà aprendre a discernir en les paraules o actituds del fundador de l'Opus Dei el que pertany al seu context històric, al seu caràcter personal, a la seva opinió en una conjuntura concreta, etc., d'allò que constitueix part del carisma volgut per Déu; cal aprendre a distingir el que és purament històric en sant Josepmaria, d'aquell foc que l'Esperit Sant inflamava en ell, i que té a veure necessàriament amb els trets essencials de l'Opus Dei. En aquesta tasca normal de discerniment, l'Església i qui fa de cap en l'Obra tindran la tasca desafiadora, juntament amb l'ajuda de Déu i de tots els qui han rebut

aquest esperit, de guiar sempre aquest procés.

Un fundador que s'oculta perquè Déu es llueixi

Molts sants han manifestat el seu desig de continuar des del cel la missió que van dur a terme a la terra. De santa Teresa del Nen Jesús, fa poc el Papa Francesc escrivia: «La transformació que es va produir en ella li va permetre passar d'un fervorós desig del Cel a un constant i ardent desig del bé de tots, culminant en el somni de continuar en el Cel la seva missió d'estimar Jesús i fer-lo estimar. En aquest sentit, en una de les seves últimes cartes va escriure: “Tinc la confiança que no estaré inactiva al cel. El meu desig és seguir treballant per l'Església i per les ànimes”. I en aquests mateixos dies va dir, de manera més directa: “El meu Cel transcorrerà a la terra fins a la fi del món. Sí, jo vull passar el meu

Cel fent el bé a la terra (...). El bon Déu no em donaria aquest desig de fer el bé a la terra després de la meva mort, si no volgués fer-lo realitat”».

[11]

D’una manera molt similar, sant Josepmaria també tenia aquest convenciment. «Ens repetia — escrivia el beat Àlvar en una de les seves cartes— des de fa anys, amb alguna freqüència i amb el seu accent enormement sincer de sempre, en confiança paterna: “Quan jo mori, les coses aniran encara millor, perquè aquí ja no soc més que un destorb; i des del Cel us podré ajudar millor”».^[12] Ja han passat gairebé cinquanta anys des que va culminar el pas físic de sant Josepmaria per aquesta terra, moment en què en l’Opus Dei es va iniciar una etapa de continuïtat i de novetat, «amb aquesta gran llacuna sensible, però amb una eficàcia sobrenatural intensíssima»;^[13] amb

l'absència material del seu fundador, però amb la seva presència espiritual en estar ja al costat de Déu. Com podem continuar *estirant-li la llengua*? Com podem descobrir què és el que faria en cada moment, si visqués en la nostra època, estimant el temps en què vivim?

Potser la clau es troba justament en aquesta «gran llacuna sensible» que és l'absència física de sant Josepmaria, i que ara li permet fer realitat plenament el lema de la seva vida: «Ocultar-me i desaparèixer és el meu fort, que només Jesús es llueixi». ^[14] Per aquest camí, no veurem en el fundador de l'Opus Dei només algú que encarna els trets propis del temps en què va viure i al qual s'imita mecànicament. Més que viure *com ell*, s'intenta viure *amb ell en Crist*, inspirats sempre de manera nova amb l'esperit que Déu li va inspirar. El mateix sant Josepmaria va dir diverses vegades que

recordéssim que, en cada època, és sempre Crist a qui cal imitar. Es tracta de viure la nostra *pròpia* situació històrica, tots els episodis grans i petits de la vida, «*cum Petro ad Iesum per Mariam*»:^[15] com contemplatius al mig del món, en aquest diàleg diví, ben arrelats a l'Església, perquè només així es pot ser permanent.

«Endinsar-nos en el mar del món — deia el prelat de l'Opus Dei— no significa adaptar el missatge o l'esperit a les conjuntures del moment, perquè l'Evangelí ja conté en si mateix la capacitat d'il·luminar totes les situacions. Es tracta més aviat d'una crida perquè cadascun de nosaltres, amb els seus recursos espirituals i intel·lectuals, amb les seves competències professionals o la seva experiència de vida, i també amb els seus límits i defectes, s'esforci per veure les maneres de col·laborar més i millor en la

immensa tasca de posar Crist al capdamunt de totes les activitats humanes. Per fer-ho, cal conèixer amb profunditat el temps en què vivim, les dinàmiques que el travessen, les potencialitats que el caracteritzen, i els límits i les injustícies, de vegades greus, que l'afligeixen».^[16]_____

Sant Josepmaria soli dir, en referir-se a l'Opus Dei, que «tot està fet i tot està per fer». En el moment de la seva canonització, l'Església ha acollit i ratificat, gràcies a la seva vida santa, el carisma que li va confiar com a fundador. Per això, la seva vida, que traspasa la mort i travessa la història, ens impulsa des del cel a ser cadascú i cadascuna Opus Dei. Havíem vist que de vegades, en arribar a les reunions amb els seus fills i filles, no preparava res, perquè preferia

deixar-se portar per les preguntes d'aquells que eren allà presents. El mateix continua passant avui: sant Josepmaria està disposat a deixar-se *estirar la llengua* pels qui vivim en un temps molt diferent del seu. Però, per a això, haurem de descobrir les nostres pròpies inquietuds per, posteriorment, mirar-les a la llum de Crist, a través de l'esperit del fundador de l'Opus Dei. Sant Josepmaria, en estar en la novetat eterna de Déu, no reparteix receptes del passat, sinó que surt sempre a la trobada del present, per construir el futur.

*Hernán Salcedo Plazas i Andrés
Cárdenas Matute*

[1] Records d'Hernán Salcedo.

[2] Mons. Fernando Ocáriz, entrevista amb *El Mercurio de Chile*, 28.VII.2024.

[3] Francesc, Ex. ap. *Gaudete et Exsultate*, núm. 4.

[4] Beat Àlvar del Portillo, paraules pronunciades en una reunió familiar. AGP, Biblioteca, P01, 1976, p. 281.

[5] *Ibídem*, p. 284.

[6] Sant Josepmaria, apunts presos d'una reunió de família, 14.VI.1972.

[7] Francesc, carta apostòlica *Totum amoris est*, 28.XII.2022.

[8] Sant Joan Pau II, homilia per a la canonització de la beata Maria Faustina Kowalska, 30.IV.2000.

[9] Benet XVI, Jesús de Nazaret. Primera part. Introducció.

[10] Sant Josepmaria, *Carta* 29, núm. 18.

[11] Francesc, Exhort. Ap. C'est la confiance, 15.X.2023, núm. 43-44.

[12] Beat Àlvar del Portillo, *Cartas de familia* II, núm. 52. AGP, Biblioteca, P17.

[13] *Ibídem*, núm. 64.

[14] Sant Josepmaria, carta amb motiu de les noces d'or sacerdotals, 28.I. 1975.

[15] Sant Josepmaria, *Forja*, núm. 647.

[16] Mons. Fernando Ocáriz, missatge, 7.VII.2017.